

LISTY DO REDAKCJI

Liturgia Sacra 3-4 (1996) 153-159

JESZCZE W SPRAWIE OKRESU BOŻEGO NARODZENIA (Głos w dyskusji)

W poprzednim numerze "Liturgia Sacra", nr 1-2, 1996, zamieściliśmy Czwartą Instrukcję Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów dla Poprawnego Wprowadzenia Soborowej Konsytucji o Liturgii (art. 37-40): LITURGIA RZYMSKA I INKULTURACJA. W komentarzu do tej Instrukcji (s. 33-40) wskazano na możliwości, jakie daje ten dokument w zakresie zmian odnośnie do roku liturgicznego i kalendarza świętych. Autor zwrócił szczególną uwagę na przeżywany w Polsce okres Bożego Narodzenia. Wiekowa tradycja kulturowa okazała się silniejsza od przeprowadzonej po Soborze Watykańskim II reformy skracającej ten okres. Na postawione pytanie: czy opublikowana Instrukcja nie daje możliwości i nowej argumentacji do ponownego wydłużenia okresu Bożego Narodzenia?, otrzymaliśmy kilka wypowiedzi. Poniżej publikujemy pierwszy głos zabrany w tej sprawie, nadesłany przez ks. Jana Waliczka z Katowic.

Red.

"Schizofrenia" liturgiczna, o której pisze w ostatnim numerze Kwartalnika ks. Helmut Sobeczko w artykule "Inkultuacja liturgiczna w Polsce" istotnie stanowi przykre doświadczenie natury liturgiczno pastoralnej. Nie ma

potrzeby, by za Autorem powtarzać, na czym ona polega. Chcę raczej szczerze podziękować za jej jasne i odważne wyartykułowanie.

Zachęcony zdaniem: "Na wszystkie te pomysły oczekuje redakcja naszego kwartalnika" ośmielałam się podjąć próbę takiego ułożenia obchodów liturgicznych w miesiącu styczniu, ażeby mógł on aż do święta Ofiarowania Pańskiego stanowić faktycznie okres bożonarodzeniowy. Próbę ujmuję w kolejnych punktach.

1. Należałoby święto Świętej Rodziny wyłączyć z oktawy Bożego Narodzenia, co już zresztą w artykule autor sugeruje.

2. Podobnie autor mówi o obchodzie Objawienia Pańskiego w niedzielę między 2 a 8 stycznia (co nie odbędzie się bez pewnych oporów). Inaczej przedstawiałby się schemat liturgiczny miesiąca stycznia, jeśliby Objawienie Pańskie nadal obchodzono 6 stycznia. To zaś wymagałoby ustanowienia tego dnia dniem ustawowym wolnym od pracy. Obecnie nie słyszymy jednak o podejmowaniu takich starań przez Kościół w Polsce. Stąd więc zatrzymuję się nad wersją przyjmującą Uroczystość Objawienia Pańskiego w niedzielę między 2 a 8 stycznia.

3. Naturalnym przedłużeniem okresu Bożego Narodzenia może być okres Objawienia Pańskiego. Zasadniczo Uroczystość Objawienia Pańskiego łączymy ze wspomnieniem Pokłonu Mędrców i okres bożonarodzeniowy kończymy niedzielą Chrztu Pana, która już pokrywa się z pierwszą niedzielą w ciągu roku. Wiadomo, że w starej tradycji Objawienie Pańskie łączyło w sobie Pokłon Mędrców, Chrztost Pana w Jordanie i cud w Kanie Galilejskiej. O tej tradycji świadczą antyfony Benedictus i Magnificat z dnia Objawienia Pańskiego. Ośmielałam się jednak zaproponować zerwanie z tą tradycją na rzecz rozłożenia obchodu Objawienia Pańskiego na trzy kolejne niedziele:

I Niedzielę Objawienia Pańskiego - Pokłon Mędrców,

II Niedzielę Objawienia Pańskiego - Chrztu Pana w Jordanie,

III Niedzielę Objawienia Pańskiego Objawienie chwały Pana przez dokonanie pierwszego znaku w Kanie Galilejskiej (nazwę oczywiście skrócić, np. Niedziela znaku w Kanie Galilejskiej).

Nie byłyby to więc niedziele "po Objawieniu" jak kiedyś, ale Niedziele Objawienia, podobnie jak obchodzimy Uroczystość Zmartwychwstania Pana nie w "niedziele po Zmartwychwstaniu", ale w kolejne niedziele Zmartwychwstania. Rozłożenie obchodu Objawienia Pańskiego na trzy niedziele stworzyłoby trzytygodniowy Okres Objawienia Pańskiego, następujący bezpośrednio po pierwszej części okresu Bożego Narodzenia, co już daje razem poważne wydłużenie czasu, który chcemy w ramach inkulturacji niejako "odzyskać"

Od strony rodzinnych tradycji na każdą z tych niedziel dysponujemy stosownym repertuarem śpiewów liturgicznych. Między innymi są to:

I Niedziela Objawienia Pańskiego:

Jakaż to gwiazda

Mędrcy świata

Potem i króle widziani (z Bóg się rodzi)

I trzech Królowie (z Dzisiaj w Betlejem)

Trzej Królowie ode wschodu (z Cieszymy się i pod niebiosy)

Trzej Królowie z podarkami (z Narodził się Jezus Chrystus)

II Niedziela Objawienia Pańskiego:

Com przyrzekł Bogu

Przez chrztu świętego

i inne stosowne śpiewy chrzcielne i kolędowe

III Niedziela Objawienia Pańskiego:

Mesjasz przyszedł na świat

oraz stosowne śpiewy kolędowe

Ostatnia reforma roku liturgicznego sprawiła, że niedzielę "cudu w Kanie" obchodzono raz na trzy lata, mianowicie w 2 Niedzielę Zwykłą roku "C". W ten sposób tylko trzy razy w dziesięcioleciu "dominantes" słyszeli o "początku znaków", "objawieniu chwały" i początku wiary uczniów. Nasza rodzima pieśń związana z tym wydarzeniem zdołała przesunąć się już w głęboką niepamięć, zwłaszcza u młodszego pokolenia. Przywołanie "niedzieli cudu w Kanie" w doroczny obchód wydaje się być najwłaściwszym zamknięciem obchodu Okresu Objawienia Pańskiego.

4. Jedna lub dwie niedziele pozostające po okresie Objawienia Pańskiego, a przed świętem Ofiarowania Pańskiego, mogłyby być obchodzone jako niedziele św. Rodziny. Prawdą jest, że, biorąc pod uwagę treść perykop ewangelicznych, mielibyśmy wtedy do czynienia z pewnym chronologicznym cofaniem się (od Kany do Betlejem). Jednak powrót do ewangelii dzieciństwa Jezusa byłby klamrą spinającą całość okresu Bożego Narodzenia (przed i po okresie Objawienia). Przygotowywałyby też na obchód święta Ofiarowania Pańskiego przez nawrót w tematykę życia św. Rodziny. Zresztą 2 lutego ów nawrót i tak następuje. Okres Objawienia Pańskiego ukazywałby początek wypełnienia się mesjańskiej misji Jezusa Chrystusa, a czas po Objawieniu sprowadzałby na

powrót w dopełniające się właśnie, pierwsze 40 dni ziemskiego życia Jezusa. Okres Objawienia Pańskiego byłby niejako wpisany w 40 dni niemowlęctwa Jezusa, podobnie jak w inne okresy wpisują się święta czy wspomnienia właściwie z danym okresem niespójne (np. św. Józef w Wielkim Poście).

5. Niedziela Świętej Rodziny obchodzona ostatnio w oktawie Bożego Narodzenia dysponuje dotąd trzyletnim cyklem czytań ewangelii:

w roku A: Ucieczka św. Rodziny do Egiptu

w roku B: Ofiarowanie Dzieciątka w świątyni

w roku C: Znalezienie Jezusa w świątyni

Czytanie w roku B pokrywa się z czytaniem z dnia Ofiarowania Pańskiego. Mogłoby więc bez większej szkody zostać wyłączone z czytań na dzień Świętej Rodziny. Perykopa o ucieczce św. Rodziny do Egiptu byłaby czytana w niedzielę Świętej Rodziny, a więc po Trzeciej Niedzieli Objawienia, czyli w IV niedzielę stycznia. W latach, w których w styczniu występuje V niedziela lub gdy w niedzielę przypada 1 lutego można by ją obchodzić jako Drugą Niedzielę Świętej Rodziny. Może to stanowić dodatkową szansę duszpasterską, gdyż utworzyłby się czas Świętej Rodziny: od I Niedzieli Świętej Rodziny do Święta Ofiarowania Jezusa, to znaczy od 4 do 10 dni. Liturgicznie i duszpastersko czas ten mógłby być wypełniony tematyką małżeńsko rodzinną. Gdyby jednak była obchodzona tylko jedna niedziela św. Rodziny (przy jakimś innym wykorzystaniu przypadającej piątej niedzieli stycznia lub niedzieli 1 lutego), perykopy o ucieczce do Egiptu lub znalezieniu w świątyni mogłyby pozostać do wyboru. Wreszcie też można by przyjąć ewangelię o ucieczce do Egiptu zawsze na dzień św. Rodziny, a o znalezieniu w świątyni czytać zawsze 1 lutego.

6. Proponując układ korzystania z perykop ewangelicznych, myślę o nich w łączności z wszystkimi czytaniem według obowiązującego lekcjonarza.

7. Propozycja powyższego układu wydaje się mieć ten plus, że 40 dni upływających od Narodzenia Pańskiego do Ofiarowania Pańskiego czyni faktycznie "okresem kolędowym", jak tego oczekuje nasza liturgiczna inkulturacja.

	I	II	III	IV	V	VI	VII
Możliwe wersje obchodu Objawienia Pańskiego							
I Niedziela stycznia	1 Bożej Rodzicielki Pokłon Mędrców	2 I Niedziela Objawienia Pokłon Mędrców	3 I Niedziela Objawienia Pokłon Mędrców	4 I Niedziela Objawienia Pokłon Mędrców	5 I Niedziela Objawienia Pokłon Mędrców	6 I Niedziela Objawienia Pokłon Mędrców	7 I Niedziela Objawienia Pokłon Mędrców
II Niedziela stycznia	8 I Niedziela Objawienia Pokłon Mędrców	9 II Niedziela Objawienia Chrzest Pański	10 II Niedziela Objawienia Chrzest Pański	11 II Niedziela Objawienia Chrzest Pański	12 II Niedziela Objawienia Chrzest Pański	13 II Niedziela Objawienia Chrzest Pański	14 II Niedziela Objawienia Chrzest Pański
III Niedziela stycznia	15 II Niedziela Objawienia Chrzest Pański	16 III Niedziela Objawienia Znak w Kanie	17 III Niedziela Objawienia Znak w Kanie	18 III Niedziela Objawienia Znak w Kanie	19 III Niedziela Objawienia Znak w Kanie	20 III Niedziela Objawienia Znak w Kanie	21 III Niedziela Objawienia Znak w Kanie
IV Niedziela stycznia	22 III Niedziela Objawienia Znak w Kanie	23 I Niedziela św. Rodziny Ucieczka do Egiptu	24 I Niedziela św. Rodziny Ucieczka do Egiptu	25 I Niedziela św. Rodziny Ucieczka do Egiptu	26 I Niedziela św. Rodziny Ucieczka do Egiptu	27 I Niedziela św. Rodziny Ucieczka do Egiptu	28 I Niedziela św. Rodziny Ucieczka do Egiptu
V Niedziela stycznia lub 1 lutego	29 I Niedziela św. Rodziny Ucieczka do Egiptu	30 II Niedziela św. Rodziny Znalezienie w świątyni	31 II Niedziela św. Rodziny Znalezienie w świątyni	1 II Niedziela św. Rodziny Znalezienie w świątyni	----- Znalezienie w świątyni	Znalezienie w świątyni	Znalezienie w świątyni
2 lutego Święto Ofiarowania Pańskiego	czwartek	środa	wtorek	poniedziałek	niedziela	sobota	piątek

Ośmielam się przedstawić moją skromną propozycję w nadziei, że choć w części mogłaby się przyczynić do "uleczenia schizofrenii" liturgiczno-duszpasterskiej doświadczanej każdorazowo w miesiącu styczniu.

ks. Jan Waliczek